

לפניך קטע ממאמר הון בתופעת הגרפיטי על היבטיה השונים.
קרא את הקטע וכתוב מאמר בנושא זה. במאמריך הצג את התופעה, תאר את גורמיה ואת השפעותיה, והבע את עמדתך בשאלה אם יצירות "גרפיטי" יכולות להיחשב ליצירות אומנו.

אומנות או ונדליזם?

(מעובד על פי מאמר אילנה גרף שפורסם ברשת האינטרנט):

בכל רחבי העולם, בכל השפות ובכל הלאומים – אפשר לאתר במקומות ציבוריים את תופעת ה"גרפיטי". אלה כתובות וציורים המופיעים על קירות של בנייני ציבור, בתים, גדרות ואנדרטות, שהמסר שלהם מגוון: הצהרות חברתיות, הצהרות אהבה, קללות ואף עלבונות. הגרפיטי הוא בראש ובראשונה דרך לביטוי עצמי. כמו כן, זה אמצעי לחיפוש הכרה וייחודיות ולעיתים הוא נובע משאיפה להתפרסם בקרב אנשים רבים ככל האפשר.

ליצירת הגרפיטי יש מגבלות. המגבלה המרכזית היא שפעמים רבות הן מנוגדות לחוק, עקב העובדה שהן מבוצעות על צפי רוב על רכוש ציבורי, כמו תחנות רכבת תחתית, קרונות רכבת וקירות של מבני ציבור כאשר הגרפיטי אינו חוקי, הכותב או הצייר צריך לפעול במהירות מחשש שייתפס, ועליו לעבוד בשעות בלתי שגרתיות. נוסף על כך, השימוש בתרסיס (ספריי) צבע דורש התמחות מיוחדת כדי להפיק ממנו את המרב, דווקא מגבלות אלו יצרו סגנונות ייחודיים לגרפיטי וכלי עבודה מיוחדים.

אפשר לראות דוגמאות לגרפיטי ולאומנות רחוב גם בישראל: החל בכתובות פרטיות, כמו: "קרן, אני אוהב אותך" בכתובות פוליטיות, ובכתובות המבטאות זעקה ומחאה וכלה בציורי קיר כמו של האומן רמי מאירי, המפארים בניינים רבים בתל-אביב וברחבי הארץ.

כותב החיבור שלפניכם הוא תלמיד שלי וברשותו כללתי את חיבורו לאתר לפרק החיבור לשם הדגמה נכונה: "איך כותבים חיבור" בשפה פשוטה ויום-יומית, תוך כדי הדגמה, הסבר ופירוט, הוא כתב חיבור מעולה שניתן עליו ציון גבוה מאוד. קראו והפנימו איך כותבים חיבור טוב.

"הפתרון" החיבור נכתב ע"י אחד מתלמידי. (המבקש להיות בעילום-שם)

"עין ענקית מסתכלת עליך"; "איש יוצא מהקיר"; כתובת של "אלכסון זה אסון"; הם רק חלק קטן מאוד מהגרפיטי כיום, אך גרפיטי אינו המצאה של המאה ה-20.

עוד בתקופת האבן נשארו שרידים עד היום שיעידו על ציורי קירות של קדמונים שהכילו בין השאר את הרגשת הגאווה של האדם הקדמון – ציור של האדם צד אנטילופה, או פשוט ציור של המשפחה שגרה באותה המערה כדי לסמן את הטריטוריה שלהם. כיום, יש כמה סוגים של גרפיטי, היותר מוכר הוא זה שנותן ביטוי לרגשות של האומן, או נוער משועמם ובעל יצר השחתה. כתובות וציורי קיר בד"כ יהיה ציור ולא כתובת, כמו הציור שיש על המקלט הציבורי ברחוב "חוחית" בכפר סבא שם ניתן לראות ציור של דוד מהתנ"ך, עם מגן ועליו מצויר "מגן-דוד" בתנוחה של הגנה על המקלט ועל היושבים בו וכל זה צבוע בצבעי הקשת. אפשר להבין שהאומן רצה שברגע-אסון, אנשים ירגישו בטוחים ונינוחים כשהם יצטרכו להיכנס למקלט.

בכלל, בעיר כפר-סבא, ראשי הרשויות בעיר רואים את הגרפיטי כדבר יפה והוחלט על יצירת גרפיטי על כל תאי החשמל בעיר מה שמיפה את האזור. היום מי שעובר ברחובות העיר רואה את כל תאי החשמל המרובעים והאפורים שהיו פעם, כולם ועליהם ציורי גרפיטי יפים ונעימים, הכול תלוי בעיני המתבונן כמובן.

כל אחד יכול ליצור גרפיטי, בין אם זה תלמיד בבית הספר שמצייר על השולחנות ובין אם זה אומן ידוע הרוצה להשוויץ בכישוריו ואף חותם את השם שלו, או סתם נוער משועמם בעל יצר השחתה ומתוך תחושת השתייכות של עדר: "שכולם עושים את זה, אז למה לא אני?" דבר שגורם לציורי הגרפיטי להיות פופולארי ביום-יום לא רק משום שכולם עושים אותו, אלא גם משום שכולם נגשים עין בעין עם הגרפיטי.

אין אפשרות להתעלם מהם. למשל, ביציאה מביתי יש גרפיטי שלם על קיר הדירה. בנסיעה באוטובוס רואים את תאי החשמל המאוירים בגרפיטי ולפעמים אם לא מפספסים את הגרפיטי ליד הקניון, וכשמגיעים לבית הספר אי אפשר שלא לחטוא בציור גרפיטי סמלי על השולחן בעת שעמום בשיעורי ביולוגיה. אין היום בית ספר, כיתה, בארץ ובעולם, שאין עליהם קשקושים מכוערים חסרי-פשר.

הגרפיטי יכול גם לבוא בצורה של סיסמא כמו סיסמאות שמייצגות דעות שלא יפגעו באחר כמו "קרבי זה הכי אחי" או "ביבי לשלטון!" שיכולים גם ליצור ויכוח סוליד. קורה שהרבה פעמים נוצרים מצבים מצחיקים בין אומני גרפיטי ציניים, עם חוש הומור עוקצני, בכך שישנו את הכתובת למשל מ-"בשר זה רצח" ל-"בשר זה טעים רצח" כמו ברחוב יהודה הלוי בת"א, אך יש גרפיטי שיפגעו בזולת כמו "מוות לערבים!" או גרפיטי של ניאאו-נאצים שריססו על קברי יהודים בצרפת צלבי קרס וסיסמאות גזעניות ואנטישמיות. זהו צד מכוער נוסף של הגרפיטי, שכן אין לאדם זכות לפגוע באחר, ויש צורך להילחם בזאת, והם בעצם שמוציאים שם-רע לגרפיטי חיובי וטוב.

את הגרפיטי הפוגע הרוב המכריע מגנה ואף מוחק אותו, זאת ועוד שהגרפיטי על מצבות הוא עבירה חמורה בלי קשר למה שהגרפיטי מכיל. לצערי יש מידה של אדישות ואף של סלחנות מסוימת והבנה לציורי גרפיטי סתם. כמו קשקושים וסיסמאות גסים בהקשרים מיניים גסים ואף סתם גסויות מכוערות על דלתות בתי שימוש ציבוריים, או על שולחנות, אוטובוסים ובכל קיר וגדר וסתם מבנים נטושים. הבעיה המרכזית היא ש"קשקושים" אלה הם הרוב של ציורי הגרפיטי. עד כדי כך הגיעו הדברים, שאף הקיר בכיכר מלכי ישראל, עליו כתבו גרפיטי לאחר רצח רבין, ניצלו כמה מ"אומני הגרפיטי" המכוערים את "יצירותיהם" הנלוזות ובזה הם פגעו בכוונות הטובות למי שיזמו את סיסמאות הכאב לאחר הרצח.

משפטית, אסור ליצור גרפיטי על קיר שהוא לא שייך לך, כמו קיר בית הספר, צריך קודם לבקש רשות מהמנהל או מגורם מוסמך יותר. ואם הגרפיטי הוא סתם קשקוש מכוער, וודאי וודאי שהוא לא לגאלי והוא סתם השחתה לשם השחתה – והווה ידוע שהשחתה היא עבירה פלילית.

לכן בהרבה ערים, שמודעים למצב של הגרפיטי, החליטו לקבוע קיר מיוחד שבו אומנים יוכלו לעשות בו מה שהם רוצים, בלי לעבור על החוק, אך חלק מאומני גרפיטי אומרים שחלק מהעניין בגרפיטי זה לעשות אותו במקום שאסור, בנוסף לכך שהקיר לא אינסופי ומתי שהוא נגמר המקום, ולכן הפתרון של הקיר הוא לא הפתרון המושלם – עדיין אפשר למצוא גרפיטי בכל רחבי העיר.

בחוו"ל לא הסתפקו בקיר גרפיטי כדי למגר את התופעה, יש פטרולים בערים בחוו"ל המיועדים לתפיסת אנשים המציירים על קירות, עוצרים אותם, וקונסים אותם. בנוסף יש אנשים שמתנדבים למחוק גרפיטי במקומות ציבוריים בלי קשר למשטר. זה כמובן מוריד את אחוזי הגרפיטי אך עדיין יש אנשים שלא תופסים אותם והם ממשיכים בזאת.

לסיכום, הגרפיטי הוא דרך יצירתית להביע את הרגשות שלך ואף מיפה את הסביבה ונותן לה "טאץ' אנושי, אך כמו כל דבר טוב יש גם רע והוא הניצול לרעה של גרפיטי כדי לפגוע במכוון באחר לדוגמת צלבי הקרס על קברי יהודים ובזה, כולנו נלחמים. לכן דעתי היא שיש לכוון ולעודד מצד אחד את אומני הגרפיטי הטובים, ולתת להם "במה" נאותה להביע בה את יכולות היצירה שלהם, ומצד שני להילחם בתופעה של הגרפיטי "הרע" שהוא יותר מסתם ונדליזם, זהו השחתה וכיעור, המוציא שם-רע לגרפיטי הטוב. זה פשוט מוריד את איכות החיים האורבניים (העירוניים) של כולנו. כלומר להפוך את הגרפיטי הטוב לחוקי ע"י תמיכה ועידוד הרשויות לאפשר לאומני הגרפיטי לצייר ולימור, כמו שעשתה עיריית כפר-סבא, ומנגד לאכוף את החוק ביד רמה נגד ההשחתה לציורי הגרפיטי הרע והמכוער.